

Kaj Pinholt Jespersen

Temaer til samfundsfag

Grundbog til C-niveau

Columbus

9788702111111

TEMA 4

De pressede unge

Hvorfor skal jeg læse dette kapitel?

- Du får viden om menneskers socialiseringsproces, og hvad der skaber menneskers identitet
- Du lærer at skelne mellem udfordringerne for danske unges identitet i nutiden sammenlignet med tidligere generationer af unge
- Du opnår evnen til at forstå betydningen af fællesskaber for unge
- Du bliver velovervejet om betydningen af national identitet hos unge generelt og hos minoritetsunge specifikt.

Ungdomsperioden mellem det at være barn og voksen har altid været en speciel tid, da vi her befinder os i en fase af livet, hvor vi på mange måder er i en mellemliggende, uafklaret og forvirret periode. Ungdomstiden ser ud til at være mere og mere udfordrende for unge, samtidig med at den er blevet længere, da vi bevæger os tidligere ind i perioden og senere ud, end det har været tilfældet tidligere.

4.1 Mistrivsel

Tidligere uddannelsesminister Søren Pind fra Venstre sagde i 2018, at politikerne nok havde presset de unge for meget. Det kom sig blandt andet af, at den nationale sundhedsprofil fra Sundhedsstyrelsen for 2018 viste, at hele 40 % af unge danske kvinder mistrivedes.

Fortællingen om nutidens unge er derfor også fortællingen om "de pressede unge". Omfanget af mistrivsel og den mentale sundhed blandt unge er i disse år er så stort, at de fleste er enige om, at dårlige vaner gennem social arv

ikke kan bruges som eneste forklaringsmodel.

Sociologerne Iben Nørup og Betina Jacobsen fra Aalborg Universitet har gennem interviews med en gruppe danskere på 18-26 år eksempelvis afdækket, at der er tale om pressede unge på tværs af forældrebaggrunde. Og interessant peger de på, at stigningen i mistrivsel er størst blandt gruppen af unge, som kommer fra henholdsvis middelklasse- og højere middelklassehjem. Skrækken for flasko rammer som en byrde, de ikke kan bære. De unge bliver bange for at dumpe til en eksamen eller i det hele taget ikke at kunne gennemføre deres uddannelse. Den følelse vokser allerede i slutningen af folkeskolen og tager til på ungdomsuddannelsen. De unge er yderst opmærksomme på eksamens- og testresultater, og bevidstheden om præstationerne er blevet en del af det sociale rum blandt unge. Man måler egne resultater op mod kammeraternes, og man stræber efter at være blandt de 10 % dygtigste, eller i hvert fald ikke i den dårligste halvdel. Frygt, stress og angst er med

Tekstboks 4.1 Konkurrencekultur og mistrivsel

"Når jeg taler med unge, giver mange et billede af, at de lever i en konkurrencekultur med vindere og tabere. De unge, der har mistrivsel inde på livet, har en markant tendens til at bebrejde sig selv, når de ikke kan håndtere ungdomslivets udfordringer, og de kobler det ofte med følelsen af at være utilstrækkelige. Er man en ung, der har stærk hjemve og ikke trives på efterskolen, eller er man

en ung, der går ned med stress i gymnasiet, kan det nemt blive et personligt og skamfuldt nederlag, fordi man oplever ikke at kunne indfri de forventninger, der eksisterer til at være en kompetent og 'rigtig' ung."

Kilde: Lektor i ungdomsforskning Jens Christian Nielsen: Kærester, klik og karakterer: Unge skal præstere på alle arealer, jp.dk, 16. januar 2018.

■ Flere unge føler sig stressede i hverdagen på grund af en forventning om at præstere i blandt andet skolen. Det skaber øget mistrivsel.

andre ord blevet mere normalt for danske unge.

4.2 Socialisering

Vi skal alle igennem en *socialiseringsproces*, hvilket vil sige, at vi som mennesker bliver påvirket og formet af de omgivelser, som vi befinder os i. *Socialisering* betyder, at vi indlærer *formelle* og *uformelle normer* (grundlaget for adfærd), der gør sig gældende i de grupper, som vi indgår i, og at vi derigennem tilpasser os omgivelserne. Formelle normer handler om love og regler, mens uformelle er ikkenedskrevne normer

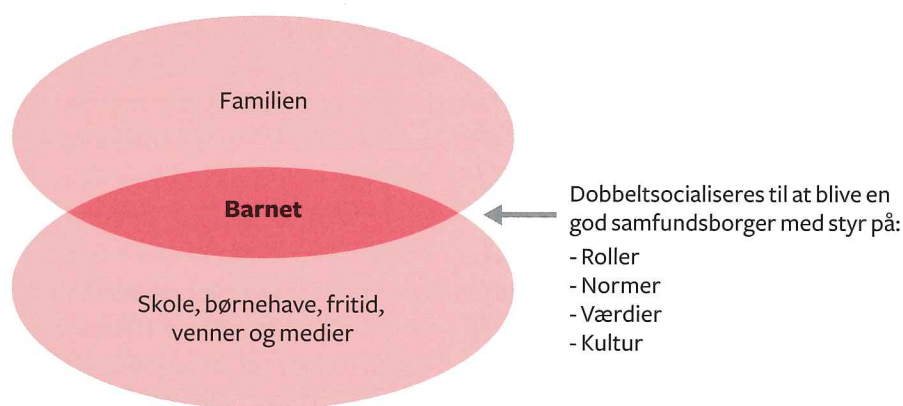
om, hvordan vi bør opføre os. Socialiseringsprocessen er særlig vigtig i vores barndom og ungdom, da fundamentet for resten af livet her støbes. Herigennem *internaliserer* vi omgivelsernes normer og gør dem til vores egne. Der skelnes i sociologien mellem primær og sekundær socialisering. *Primær socialisering* handler om, hvorledes familien påvirker en gennem opvæksten, og *sekundær socialisering* handler om påvirkningen fra samfundet uden om familien såsom venner, bekendte og institutioner. Begreberne refererer umiddelbart til en tid, hvor familien tydeligt var den primære arena i socialiserings-

processen, og hvor institutioner osv. var den sekundære. Udviklingen i blandt andet det danske velfærdssamfund har dog medført, at begrebet *dobbeltsocialisering* har vundet mere og mere indpas som en illustration af, at den sekundære socialisering efterhånden betyder lige så meget som den primære.

En *vellykket socialiseringsproces* indebærer, at individet lærer og indoptager de normer, værdier og roller og den kultur, som samfundet indeholder. Vi lærer med andre ord at kunne gebærde os i og forstå det samfund, som vi er en del af. Dermed kan vi også sige, at en mindre vellykket socialiseringsproces ses hos de individer, der i forskellige sammenhænge kommer i uoverensstemmelse med samfundet. Dette kommer især til udtryk hos lovovertrædere, der gennem forskellige kriminalitetsformer ikke lever op til samfundets forventninger. Når drenge/unge mænd eksempelvis kører rundt og skyder på mere eller mindre uskyldige mennesker, er det et tydeligt udtryk for en

mindre vellykket socialiseringsproces. Familien og det omgivende samfund har med andre ord ikke gennem socialiseringen været i stand til at forme individet, så det holder sig inden for spillereglerne i samfundet. Spillereglerne for, hvordan vi skal opføre os i samfundet, begynder vi meget tidligt at lære gennem opdragelsen i barndommen, hvor forældrene naturligvis er vigtige, men hvor daginstitutioner i form af vuggestuer, dagplejere og børnehaver også spiller en stor rolle. Gennem opdragelsen møder barnet forskellige *sanktioner*, der leder barnet på rette vej. Sanktioner kan både være *positive* (ros/belønning) og *negative* (ris/straf), men hvor omdrejningspunktet hele tiden er, at man som individ skal lære at indgå i en social sammenhæng, der repræsenterer samfundets normer og værdier. På et senere tidspunkt møder man skolen/uddannelsessystemet, der spiller en stor rolle. Men venner og bekendte vil også spille en meget stor rolle, der blandt andet kan komme til udtryk gennem bru-

Figur 4.1 Dobbeltsocialisering
– primær og sekundær socialisering på samme tid

gen af de sociale medier, hvor en høj grad af kommunikationen finder sted. Hvis disse *socialiserings-/socialiseringsarenaer* "svigter", vil vi ende med at have individer, der umiddelbart vil have svært ved at begå sig i samfundet på en positiv måde.

Gennem socialiseringsprocessen dannes individets *identitet*. Begrebet identitet kan inddeles i forskellige typer. Man kan skelne mellem en *jeg-identitet*, *personlig identitet* og en *social identitet*. Hvordan vi som mennesker oplever os selv over tid på baggrund af vores biologiske arv og vores erfaringer, kalder vi *jeg-identiteten*. Hvordan vi gerne vil fremstå over for omgivelserne (vores selvbillede) kalder vi den *personlige identitet*. Og endelig har vi den *social identitet*, der skabes gennem rollerne, der indtages i forskellige sociale fællesskaber. Mellem disse tre identitetstyper vil der normalt være en vis overensstemmelse, da identitetsforvirringen hos den enkelte ellers er nærliggende.

4.3 Det senmoderne samfund – identitetsdannelse

I ovenstående afsnit har vi en fornemmelse af, at der er tydelige normer og værdier, der gør sig gældende i samfundet. Dette gælder i mindre grad i nutidens *senmoderne samfund*, som det benævnes af sociologen Anthony Giddens, sammenlignet med datidens *traditionsbundne* samfund. I det *traditionsbundne/traditionelle* samfund var

■ Sociologen Anthony Giddens, der blandt andet taler om det senmoderne samfund.

der, som navnet antyder, stærke traditioner indeholdende tydelige normer og værdier. Man var ikke i tvivl og blev ledt sikkert på vej af de fællesskaber, især familien, som man nu engang var en del af. Afhængigheden af og forpligtelsen til fællesskabet var tydelig, da man ligeledes var økonomisk afhængig af hinanden. Dette ændrer den økonomiske velstand, som begynder at gøre sig gældende i Danmark i 1960'erne, og som blandt medfører en kraftig udvidelse af velfærdsstaten med diverse omsorgsinstitutioner. I denne periode ser vi for alvor starten på det, der hos Anthony Giddens kaldes for *udlejringen af sociale relationer*, der betyder, at social opdragelse og omsorg rykker fra familien til offentlige institutioner (vuggestuer, børnehaver osv.). Det typiske familie-billede i Danmark er i det senmoderne samfund kendetegnet ved, at de voksne er på arbejdsmarkedet, mens

børnene og de unge bliver passet af velfærdsstaten. Familiens rolle har dermed umiddelbart haft en nedadgående betydning, og den enkelte er kommet mere i centrum frigjort fra det tidligere stærke fællesskab.

Frigørelsen fra traditionen, der benævnes *kulturel frisættelse/aftraditionaliseringen* af sociologen Thomas Ziehe, har medført mindre autoritetstro og større normløshed i det senmoderne samfund. Dette skal ikke forstås sådan, at der ikke findes normer, værdier og en dominerende kultur, men at det i langt højere grad er op til den enkelte at navigere i denne sammenhæng. Du har med andre ord selv ansvaret for at gennemgå en socialiseringsproces med et vellykket resultat.

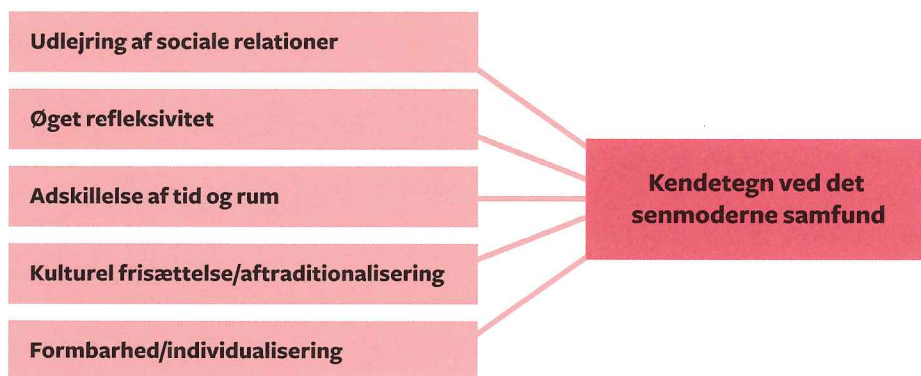
Med den individuelle frihed følger det individuelle ansvar. Det skaber en *øget refleksivitet*, da individet skal overveje og træffe sine egne valg i en lang række situationer og skabe sin egen identitet ud fra disse valg.

Tidligere, i det traditionsbundne samfund, var ens skæbne styret af det

fællesskab, man var en del af. Nu er samfundet kendetegnet ved *formbarhed* (Thomas Ziehe-betegnelse), hvor alt er muligt og kan formes af den enkelte.

Denne *individualisering* medfører af gode grunde en højere grad af usikkerhed, og individet har derfor et større end normalt behov for andres bekræftelse. Usikkerheden skyldes blandt andet, at man konstant kan reflektere over sine valg og sætte spørgsmålstejn ved disse. Den teknologiske udvikling har været med til at forøge refleksionsmulighederne, da vi har adgang til ubegrænset information gennem internettet. Samtidig er bekræftelseselementet voldsomt skruet op gennem de sociale medier, da vi konstant er på over for venner og bekendte og sjældent trækker stikket helt ud (*adskillelse af tid og rum*). Så på den ene side har vi haft en stigende individualisering i det senmoderne samfund, og på den anden side et øget behov for at søge bekræftelse i sociale rum. De umiddelbart unikke identiteter er i høj grad formet af, hvad de

Figur 4.2 Kendetegn ved det senmoderne samfund ifølge Anthony Giddens og Thomas Ziehe

andre gør og synes (*konformitet*). Men identitet er uanset hvad blevet en mere usikker størrelse end tidligere.

Hvor senmoderne nutidens samfund er, og dermed hvorvidt ovenstående vedrørende identitet gør sig gældende, afhænger lidt af, hvilke sociologer du spørger. Især sociologen Anthony Giddens (sammen med Thomas Ziehe) har på mange måder været bannerfører for de ovennævnte kendetegn ved det senmoderne samfund, og hans pointer står lidt i kontrast til sociologen Pierre Bourdieu, som vi mødte i kapitel 1 om "Ulighed og ideologer", der benytter *habitus-begrebet* til at understrege, hvor meget vi er præget af vores fortid, hvorfor valg i ungdommen og som voksne måske ikke reelt er så reflekterede/overvejede og individualiserede, som vi nok umiddelbart tror. Og at der ligeledes ud fra vores habitus er begrænsninger for muligheden for reelt at vælge frit i de forskellige valgsituationer, som vi møder.

Men uanset hvad så står *valg* meget mere centralt i nutidens samfund. Hvilken uddannelse tager du? Hvilket gymnasium vælger du? Hvilke fritidsaktiviteter dyrker du? Hvilket tøj går du i? Hvilken musik lytter du til? Hvilken fest tager du til?

Vores valg af sociale arenaer, og hvordan vi agerer i disse, har afgørende betydning for identiteten. I hvor høj grad der her er tale om frie valg, kan diskuteres.

STOP-OP-SPØRGSMÅL

- Hvad er socialisering?
- Hvad er identitetsdannelse?
- Hvad er det senmoderne samfund?

4.4 Unges fællesskaber

Mennesket er et socialt væsen, og selv i et meget individualiseret samfund vil det enkelte individ mere eller mindre indgå i diverse fællesskaber. Individualiseringen har medført ændringer i forudsætningen for fællesskaberne, men har ikke betydet fællesskabernes forfald. Vi er formelt en del af fællesskaber gennem blandt andet vores uddannelse og arbejde, der kan være med til at forme os og vores identitet.

De uformelle fællesskaber kommer til udtryk gennem familien, venner osv. Deltagelsen i fællesskaberne afspejler aspekter af senmoderniteten, da unge ser disse fællesskaber som noget selvfølgeligt, men også som noget, der skal vedligeholdes og ikke kan tages for givet. Samtidig er der en bevidsthed om, at man kan og bør vælge til og fra i forhold til diverse fællesskaber. Fællesskaberne er således ikke så "naturlige" som i det mere traditionsbundne samfund, og samtidig skal de individuelt kunne retfærdiggøres, hvorfor de potentielt hele tiden kan vælges fra. Samtidig har de enkelte fællesskaber forskellige funktioner. Handler det om at være sammen med nogle for at feste, dyrke motion, dygtiggøre sig uddannelses-/arbejds-mæssigt eller for at vende vigtige følelser? Digitale og selvorganiserede

fællesskaber fylder mere og mere ved siden af de mere klassiske fællesskaber såsom skolen og idrætsforeningen. Digitale fællesskaber har dog typisk deres udgangspunkt i "fysiske" fællesskaber og har primært karakter af kommunikationsplatforme. Sociologerne Maria Bruselius-Jensen og Niels Ulrik Sørensen identificerer, i en undersøgelse fra 2017, betydningsfulde fællesskaber i fire *arenaer*:

- Familien
- Skolen/arbejde
- Fritid
- Digitale arenaer.

Familien, som de unge er vokset op i, har en særstatus som fællesskab. Familien opleves i vid udstrækning som et primært ankerpunkt, der altid vil være der, og som man ikke sætter spørgsmålstegn ved. Udeboende unge taler ikke om løsrivelse og frihed fra forældre og familien, da familien fortsat er inde over og understøtter de unge i deres hverdagsliv, fremtidsplaner m.m. Niels Ulrik Sørensen kalder forholdet til familien for en "*uafhængig afhængighed*". Unge oplever i denne sammenhæng et betydeligt ansvar for at få familien til at fungere, og de unge prioriterer familien højt, hvilket betyder, at man ofrer megen tid og energi på at vedligeholde relationerne med de øvrige familiemedlemmer.

Skole- og arbejdsfællesskaberne er også meget vigtige fællesskaber for unge, da disse ikke kan vælges fra (især skolen!), og derfor er det centralt at finde en plads i det sociale liv, der udspil-

ler sig her. Man investerer derfor i dette fællesskab, og føler sig forpligtet til dette, hvilket også gør sig gældende uden for skolens rammer. Fællesskabet skal opretholdes, og dette kræver et større arbejde af den enkelte, hvis fællesskabet skal fungere, og man selv skal sikres en plads heri. Dette fællesskab er derfor præget af en vis konstant usikkerhed.

I *fritiden* indgår unge ligeledes i fællesskaber, der dog er mere flydende og uforpligtende end familie- og skolefællesskabet. De unge føler sig med andre ord overordnet mindre forpligtede over for at vedligeholde fritidsfællesskabet. Man er løsere koblet til en organisation eller forening.

De *digitale arenaer* fylder meget i unges liv. Her kommunikerer man med arenaer, der udspringer af andre fællesskaber. Den digitale arena bliver afgørende for at opretholde et engagement i disse fællesskaber. Kommunikationen foregår hurtigt, hvilket skaber en oplevelse af en samtidig tilstedeværelse. Fællesskaberne, der kommunikeres med, spænder fra de nære venner og relationer til mere perifere fællesskaber. De perifere fællesskaber kan eksempelvis være tidligere klassekammerater, som der investeres tid i ud fra en tanke om, at det er vigtigt at være på, selv om fællesskabet ikke opleves som betydningsfuldt. De digitale arenaer er dermed et sted, hvor man konstant opdaterer og orienterer sig, da man ikke vil gå glip af noget, selv om man måske synes, der bruges for meget tid og energi på dette.

Tekstboks 4.2 Foreningsfællesskaberne og unge

"Engagementet i foreningsfællesskaberne fremstår for nogle af de unge som et identitetsspørgsmål, der handler om, hvem de er, og hvad de står for. Her repræsenterer foreningen og dens fællesskaber noget afgørende ved dem selv: et værdigrundlag, de lever efter, en ramme om deres livshistorie etc.

For andre fremstår engagementet i højere grad som et spørgsmål om forpligtelse.

Disse unge giver udtryk for, at det er vigtigt for dem, at foreningen er der og fungerer, og de føler sig forpligtet til at bidrage til det. Denne forpligtelse fortæles ikke så stærkt frem i forhold til de andre af de fritidsfællesskaber, der belyses ovenfor. Selv om enkelte af de

unge taler om fitnessfællesskaber, der mødes mange gange om ugen i fitnesscentret, hvor man arbejder på at disciplinere og bygge sine kroppe op, tales det i højere grad frem som et ungdomskulturelt fællesskab, der overvejende handler om at more sig og være sammen. Fortællingerne om de lokalt forankrede fællesskaber handler i højere grad om at gøre noget for en sag, man synes er vigtig og kæmper for, men heller ikke her tales disse fællesskaber i nævneværdig grad frem som forpligtende."

Kilde: Bruselius-Jensen, Maria og Sørensen, Niels Ulrik: *Unge fællesskaber: Mellem selvfølgelighed og Vedligeholdelse*, Aalborg Universitetsforlag, 2017. Uddrag.

Maria Bruselius-Jensen og Niels Ulrik Sørensen opsummerer i *"Unge fællesskaber"* (2017) seks konkrete orienteringsformer i forbindelse med fællesskaberne:

- Orientering mod intimitet og bekræftelse – *'Jamen sammen med hende, så kan jeg bare være mig selv'*
- Orientering mod selvudfoldelse og selvinvestering – *'Jeg har bare så meget, jeg gerne vil give'*
- Orientering mod arbejde og fremtidsplaner – *'Jeg tænker også, at jeg måske kunne bruge det til noget professionelt'*
- Orientering mod idealer og et bedre samfund – *'Jeg synes simpelthen*

bare, at det er så vigtigt at gøre noget ved miljøet ...'

- Orientering mod forpligtelse og faste roller – *'Jeg har altid været manden i min familie, sådan er det ...'*
- Orientering mod fest og ungdomskultur – *'De venner er festvenner, som jeg ser, når der skal ske noget.'*

Så selv om vi lever i et senmoderne samfund med en betydelig højere grad af individualisering end tidligere, er det altså også tydeligt, at fællesskaber fortsat fylder meget i ungdommen. Dog indgår man, som nævnt tidligere, mere reflekteret og med et personligt ansvar for at vedligeholde fællesskaberne, end det var tilfældet i det traditionsbundne samfund. Samtidig kan fællesskaberne

■ Som ung skal du ifølge sociologerne Maria Bruselius-Jensen og Niels Ulrik Sørensen præstere i mange forskellige arenaer. Kan du genkende følelsen, der er afbilledet her?

mere oplagt vælges fra, hvis de ikke giver mening for individet. Sociologerne Dan Woodman og Johanna Wyn gør netop i et ungdomsstudie fra 2015 opmærksom på, at ungdomssociologien ofte ser de unge som bærere af samfundsmæssige forandringer, hvilket betyder et potentielt overdrevent fokus på at identificere forandring. Ungdomssociologien bør ifølge dem i højere grad ses som en analyse af balancen mellem *kontinuitet* og *forandring*. De unges fællesskaber ser faktisk umiddelbart i høj grad ud, som de altid har set ud (kontinuitet), dog ses der en forandring i unges oplevelse af deres egen rolle i fællesskaberne, hvor de oplever et stort ansvar for at vedligeholde deres fællesskaber og oplever fællesskaberne som

mere usikre og fragmenterede. Det sidstnævnte passer godt med individualiseringsvinklen. Men hvorfor oplever unge dette? Kommer det fra de unge selv, eller er det nærmere samfundsmæssige forandringer, der rammer såvel unge som ældre i samfundet?

4.5 Familie- og opdragelsestyper

Familien spiller som nævnt ovenfor stadig en central rolle for unge. Familien som institution har dog udviklet sig markant fra datidens traditionelle samfund til nutidens senmoderne samfund. Sociologen Lars Dencik har kategoriseret familietyperne i fire overordnede kategorier, der dækker over familiernes

betoning af henholdsvis individualitet og fællesskab:

- 1) Teamfamilien
- 2) Svingdørsfamilien
- 3) Den patriarkalske familie
- 4) Det sociale akvarium.

Teamfamilien lægger vægt på både individualitet og fællesskab. Her dyrkes familiefællesskabet meget, samtidig med at det enkelte familiemedlem kan dyrke sit personlige projekt. I *svingdørsfamilien* gør sidstnævnte sig også gældende, men familiefællesskabet dyrkes kun i det omfang, at vi tilfældigvis kan gøre det. *Den patriarkalske familie* er den traditionelle/klassiske familietype, hvor fællesskabet står centralt, og hvor vi som individ hele tiden må indrette

os på baggrund af familiefællesskabets præmisser. Familiens interesser er dikteret af familieoverhovedet, hvorfor der er tale om en klar hierarkisk struktur. Den sidste familietype er *det sociale akvarium*, hvor fællesskabet ikke dyrkes eller er fraværende, og hvor de enkelte familiemedlemmer har gang i mere eller mindre tilfældige ting, hvor individualiteten heller ikke dyrkes.

Alle fire familietyper findes i dagens samfund, og spørgsmålet er, hvorvidt de nyere typer i form af teamfamilien, svingdørsfamilien og det sociale akvarium har været med til at udfordre og presse unge i højere grad, end tilfældet har været tidligere, hvor den patriarkalske familietype var altdominerende. Det umiddelbare svar er ja, da vi med de nye familietyper i langt højere grad ser, at de

Figur 4.3 Lars Denciks familietyper

		Betoning af fællesskab	
		+	÷
Betoning af individualitet	+	Teamfamilien Moderne, stærk familie Demokratisk opdragelse, kompromiser, frivillige aftaler, ligeværdig dialog I teamfamilien vægtes både individuelle og familiefællesskabets hensyn	Svingdørsfamilien Moderne, svag familie Laissez faire-opdragelse, udstrakt frihed Svage normer Individuel frihed og individuelle aktiviteter, men fællesskabet er begrænset (man mødes i svingdøren)
	÷	Den patriarkalske familie Traditionel, stærk familie Autoritær opdragelse, faste normer, hierarkisk struktur Begrænset individuel frihed, underordner sig fællesskabet Familiefællesskab	Det sociale akvarium Moderne, svag familie Laissez faire-opdragelse, ingen faste rutiner Svage normer, familielivet er uorganiseret Ingen fælles aktiviteter og meget begrænset fællesskab Individuel frihed (man svømmer rundt i familien som fisk i et akvarium)

Kilde: Dencik, Lars: Mennesket i postmoderniseringen – om barndom, familie og identitet i opbrud. Billesø & Baltzer, 2006.

Tekstboks 4.3 Diane Baumrinds opdragelsestyper

1. Den autoritative (bestemte) forældrestil

- Har dit barn en fast og kendt struktur, for eksempel faste måltider, planlagt sengetid, kendte regler for, hvordan de hjælper til derhjemme, holder deres værelse osv.?
- Er der forståelige konsekvenser, når eller hvis barnet ikke overholder denne struktur eller bryder jeres regler i hjemmet? Forstår dit barn dine forventninger til hans eller hendes opførsel? Og er forventningerne rimelige?
- Har du og dit barn en sund og åben form for kommunikation? Dvs. kan dit barn tale med dig om alt uden at være bange for at blive straffet, råbt ad, latterliggjort eller skældt ud?

2. Den autoritære (eneherskende) forældrestil

- Har du meget strenge regler, som du forlanger, at barnet skal følge uanset hvad?
- Er din forklaring på reglerne tit: "Fordi jeg siger, det er sådan" – eller noget lignende?
- Må dit barn ikke selv vælge eller træffe beslutninger om sine egne ting?
- Straffer du dit barn for at få det til at gøre det, du siger, det skal gøre?
- Er du reserveret i din varme og omsorg for dit barn?
-

3. Den permissive (eftergivende) forældrestil

- Har dit barn ikke en kendt struktur og faste tider, for eksempel hvornår I står op, spiser og går i seng om aftenen?

- Har dit barn ingen – eller meget få – faste pligter?
- Synes du, at børn skal have lov til at gøre det, de har lyst til, fordi de er børn?
- Er dit barns frihed vigtigere end ansvar?
- Har du ingen, eller kun meget få, reelle regler?
- Overlader du det til barnet selv at bede om hjælp?
- Spørger du om dit barns mening, inden du skal træffe vigtige beslutninger?
- Bestikker du dit barn til at gøre det, det skal?

4. Den forsømmelige (uengagerede) forældrestil

- Uengagerede forældre forsømmer deres børn, både fysisk og psykisk. Oftest sørger de ikke for børnenes basale behov og overlader dem til sig selv.
- Denne forældrestil kan skyldes, at den ene eller begge forældre har et misbrug eller psykiske sygdomme.
- De kan ikke forstå eller leve sig ind i deres børns følelser og behov.
- De hjælper ikke deres børn og viser kun sporadisk kærlighed og omsorg for dem.
- De har ingen eller meget få regler eller forventninger til børnenes adfærd.
- Møder ikke op til samtalerne med pædagogerne og lærerne og undgår måske helst at være sammen med deres børn.

Kilde: www.milife.dk baseret på Diane Baumrind.

unge får et øget ansvar, er overladt mere til sig selv og ikke på samme måde som tidligere kan finde støtte og sikkerhed i familien. Dette gælder naturligvis i særdeleshed for svingdørsfamilien og det sociale akvarium, hvor vi er meget overladt til os selv. I hvor høj grad man føler sig presset, afhænger af det enkelte individs evner og ambitioner.

I forbindelse med unge og ansvar skal fænomenet *curlingforældre* dog også nævnes her, hvilket trækker i en anden retning. Curlingforældre dækker over de forældre, der i stort omfang hjælper deres børn frem i alle henseender og dermed fjerner en stor del af ansvaret for barnet og den unge for selv at håndtere livets udfordringer. Forældrenes hjælp er dog også ensbetydende med, at man ikke i særlig høj grad selv lærer at tackle vanskelige situationer, hvilket dermed medfører mindre robuste unge, der nemmere kan føle sig pressede. Figur 4.3 vedrørende familietyper kan suppleres med socialpsykologen Diane Baumrinds *opdragelsestyper*, der taler om henholdsvis den *autoritative*, den *autoritære*, den *permissive* og den *forsømmelige* opdragelsestype. Den autoritative går ud på, at forældrene tydeligt indtager voksenrollen, men med en inddragelse af børnene i beslutningstagningen, hvilket ikke gør sig gælden-

de i den autoritære, hvor forældrene tager beslutningerne på egen hånd. Den permissive opdragelsestype er eftergivende over for børnene og lader børnene/de unge bestemme nærmest på egen hånd. De forsømmelige forældre er uengagerede i deres børn og lader dem bestemme på egen hånd.

Ifølge en nyere dansk undersøgelse bliver en stor del af danske unge opdraget efter den autoritative opdragelsestype. Undersøgelsen viser ligeledes, at jo ældre den unge er, des mere overtager den permissive type. Til det sidstnævnte viser det sig dog, at drengene i højere grad oplever denne udvikling end pigerne. Drengene får med andre ord lov til eksempelvis at være ude senere end pigerne, hvor pigerne dermed beskyttes mere, og der synes blandt forældrene at være bestemte forventninger til, hvad "en rigtig pige" og "en rigtig dreng" kan gøre.

Kunne én af grundene til de pressede unge derfor være, at forældrene ikke tydeligt nok træder i karakter som voksne, og i for høj grad overlader "beslutningskompetencen" til de unge selv? Man synes i udgangspunktet som ung, at det er fedt at kunne bestemme selv, men bagsiden i forhold til ansvar synes muligvis ikke i alle henseender at virke så attraktivt.

STOP-OP-SPØRGSMÅL

- Hvilke fire arenaer danner, ifølge Maria Bruselius-Jensen og Niels Ulrik Sørensen, udgangspunkt for betydningsfulde fællesskaber for unge?
- Hvad kendetegner Lars Denciks familietyper?
- Hvilke opdragelsesstile taler Diane Baumrind om?

4.6 Frontstage og backstage

I tilværelsen befinder vi os både i private og offentlige rum. I det senmoderne samfund opholder vi os mere i det offentlige rum, end det har været tilfældet tidligere. Det offentlige rum kan dog i visse sammenhænge godt have karakter af at være et privat rum. Sociologen Erving Goffman brugte i denne sammenhæng begreberne backstage og frontstage.

Backstage er det private rum, hvor vi kan slappe af og blotte os for omgivelserne. Her kan vi have det afslappet med, at andre i det private rum oplever alt, hvad vi rummer. Backstage er blandt andet i familien og hos de nærmeste venner.

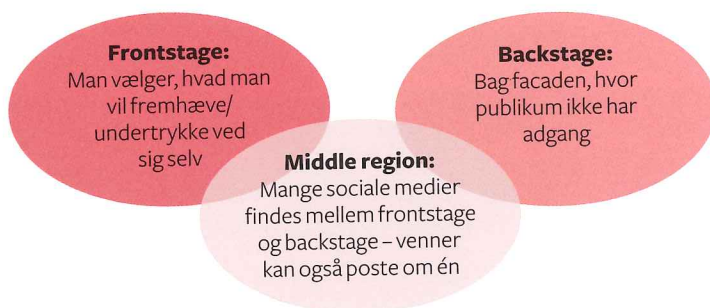
Frontstage er derimod det offentlige rum, hvor vi bevæger os rundt i forskellige sociale arenaer, hvor vi indtager forskellige sociale roller. Her spiller vi en art skuespil, da vi hele tiden er "på" med omgivelserne som vidner (publikum). I en hverdag kan vi befinde sig i forskellige sociale arenaer såsom skolen, fritidsjobbet og fritidssport. Gennem sociale medier befinder vi os også i

det offentlige rum, men her kan det af og til også få karakter af backstage, da vi måske ønsker at give offentligheden et indblik i det private rum gennem deling af informationer fra ens hverdag.

Et begreb, der dækker over denne sammenblanding af front- og backstage, er sociologen Joshua Meyrowitzs begreb *middle region*, der netop opstod sammen med udbredelsen af de elektroniske/sociale medier. Gennem facebook-profiler og lignende kan vi lægge private ting ud i det offentlige rum. Det private har dog først været gennem et filter, hvorfor der var og er tale om en redigeret (privat) virkelighed. Den givne adfærd, at vi redigerer vores egen personlige fortælling med tekster og billeder, skaber ifølge Meyrowitz en sammenblanding af roller af både privat og offentlig karakter.

I relation til begreberne backstage, *middle region* og frontstage kan vi som nævnt i starten af kapitlet også skelne mellem en jeg-identitet, en personlig identitet og en social identitet. *Jeg-identiteten* handler om, at vi som mennesker oplever os selv som den samme over tid på baggrund af vores biologiske

Figur 4.4 Frontstage, middle region og backstage

Kilde: Juul, Søren; Elm Larsen, Jørgen og Kristensen, Jytte: Sociologibogen (s. 119), Forlaget Columbus, 2016.

arv og de erfaringer, som vi har med os fra opvæksten (backstage). Den *personlige identitet* er vores selv billede og dermed hvordan vi gerne vil fremstå over for omgivelserne (middle region). Den *sociale identitet* skabes gennem de roller, vi som individer indtager i de omkringliggende sociale fællesskaber (frontstage). Den sociale identitet kan således variere, alt efter hvilket socialt fællesskab/hvilken social arena vi befinder os i. Sociologen David Riesman betegnede vores identitet som *gruppe-*

styret, hvorfor vi som mennesker kunne betegnes som kamæleoner, der identitetsmæssigt bliver farvet af de arenaer, som vi befinder os i. Der kræves naturligvis en vis overensstemmelse mellem jeg-identiteten, den personlige og den sociale identitet, hvis identitetsforvirringen ikke skal blive for udtalt for den enkelte. Dermed også sagt, at der skal være en vis sammenhæng mellem backstage, middle region og frontstage.

STOP-OP-SPØRGSMÅL

- Hvilke fællesskaber eller sociale arenaer er unge en del af?
- Hvad handler begreberne frontstage, middle region og backstage om?
- Hvordan er forskellige former for identitet umiddelbart i spil, når man er henholdsvis frontstage, middle region og backstage?

4.7 Unge og livsstile

I relation til ovennævnte om frontstage, middle region og backstage er det oplagt at tale om *livsstile*, der især fokuserer på vores forbrug i diverse sammenhænge. Gennem vores forbrug udtrykker vi en bestemt adfærd, der dækker over bestemte normer og værdier, som vi har lært gennem socialiseringsprocessen og gennem vores daglige omgivelser. Vi forstår os selv og andre gennem det, der forbruges. Køber vi eksempelvis økologiske varer i supermarkedet? Køber man den nyeste mobiltelefon? Ser vi tv, og i så fald hvilke tv-programmer og kanaler? Læser vi avis, og i så fald hvilke(n)?

I diverse medier fylder indhold om livsstile meget, hvilket afspejler en op-

tagethed af dette blandt danskerne (jævnfør den senmoderne refleksivitet). I tv har DR gennem mange år kørt programmet "Kender du typen?" der er et godt eksempel på dette. Livsstilsmagasinene findes der et utal af, og de større aviser har alle en livsstilssektion.

En kendt model, der bruges til at foretage livsstilsanalyser, er den såkaldte Minervamodel, der inddeler befolkningen i overordnede livsstilsgrupper også kaldet for *segmenter* (blå, grønne, rosa og violette). Segmentering er et udtryk for en opdeling af befolkningen i forskellige kategorier. Til hver kategori er der bestemte karakteristika (anført i modellen), der knytter sig til de to akser, som Minervamodellen er bygget op om. Den vandrette akse skelner mellem

■ Kvinde læser livsstilsmagasin på stranden.

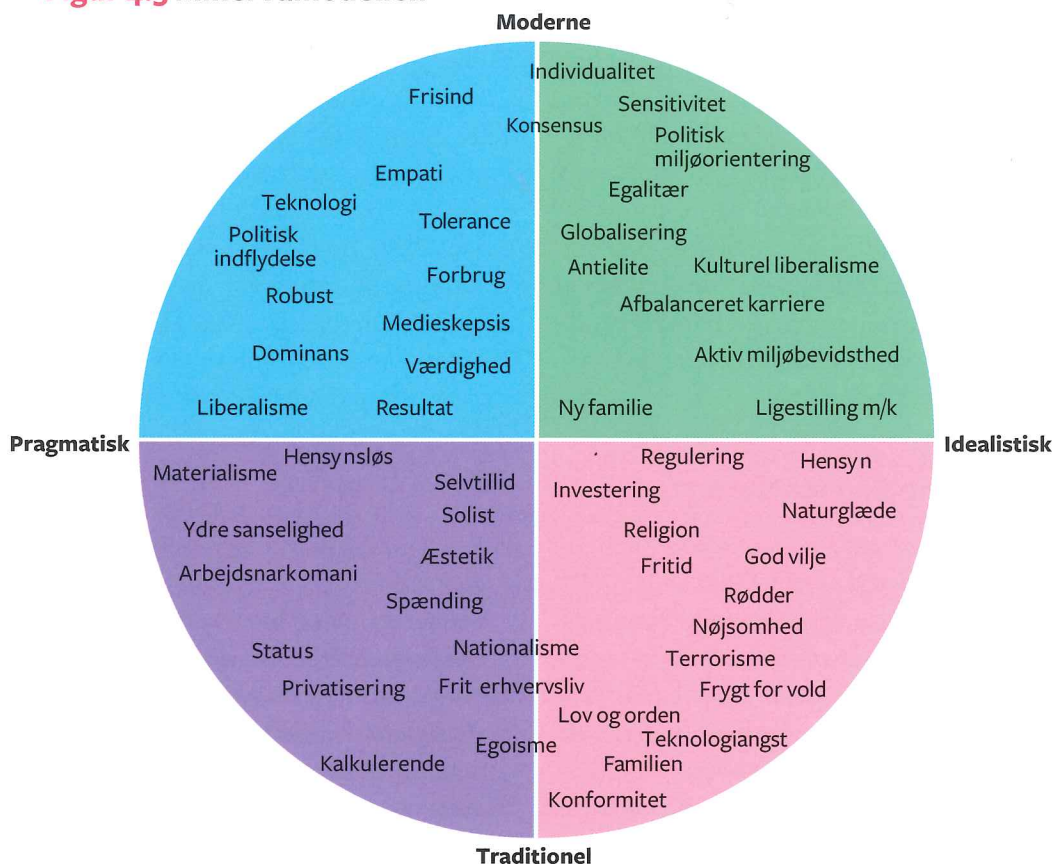
de "pragmatiske" og de "idealistiske", og den lodrette akse skelner mellem de "moderne" og de "traditionelle".

Den franske sociolog Pierre Bourdieu, som tidligere er blevet introduceret i bogen, er også meget relevant at inddrage her i forbindelse med livsstile. Bourdieus begreber *habitus* og *kapitalbegreberne* dækker over, hvorledes vi gennem vores socialiseringsproces er præget af vores oplevelser og erfaringer, der udmønter sig i en bestemt adfærd/livsstil. Vores *habitus* har således stor indflydelse på, hvilket segment vi placerer os i. Er vi gennem vores opvækst præget af at værne om miljøet eller stræbe efter materielle goder, så vil det påvirke ens *habitus* og smitte af på ens livsstil, og dermed hvor vi vil passe ind

i modellen. Den senmoderne refleksivitet kan naturligvis også medføre, at du bevidst vælger en anden livsstil end den, du måske har været mest præget af gennem opvæksten.

Unge har især en moderne indstilling, men rummer både en pragmatisk og idealistisk dimension. Mange unge har et klart fokus på at få sig en god og fornuftig uddannelse, der sikrer gode muligheder for at træde ind på arbejdsmarkedet med en fast indtægt som følge, hvilket er udtryk for et pragmatisk fokus. Det idealistiske kommer til udtryk gennem ønsket om at rumme de "rigtige" værdier med hensyn til klima, miljø og økologi. Det er med andre ord "in" at bakke op om disse værdier. Politiske partier som eksempelvis Liberal

Figur 4.5 Minervamodellen

Kilde: Baseret på bl.a. Dahl, Henrik: Hvis din nabo var en bil (s. 21), Akademisk Forlag, 1997; Jacobsen, Benny m.fl.: Sociologi og modernitet (s. 96), Forlaget Columbus, 2008 og Thorndahl, Morten Hansen: Sociologi ABC (s. 36), Forlaget Columbus, 2008.

Alliance, Enhedslisten og Alternativet nyder godt af, at de unge tydeligt rummer både det materialistiske og det idealistiske perspektiv. Men vi ser også unge, der er mere traditionsbundne, og som støtter partier som De Konservative, Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti, der blandt andet dyrker det danske nationale fællesskab. Med hensyn til unge er det også væsentligt at nævne, at man gennem statussymboler søger anerkendelse fra omgivelserne.

Usikkerhed kan med andre ord dulmes gennem anerkendelse, hvis vi har den nyeste iPhone.

Selv om forbrug står særlig centralt, når vi beskæftiger os med livsstil, så spiller eksempelvis arbejde og uddannelse ligeledes vigtige roller. I forbindelse med valg af livsstil kan vi netop gennem valg af arbejde eller uddannelse lægge nogle væsentlige byggesten til vores identitet. Overvejelserne handler i denne sammenhæng om, hvilke vær-

dier du gerne vil udtrykke gennem valg af uddannelse/arbejde. I sociale sammenhænge oplever vi således også i høj grad, at det første spørgsmål, der bliver stillet, lyder: "Hvad laver du?" fremfor: "Hvem er du?" Fortællingen om en selv tager dermed i høj grad udgangspunkt i ens arbejde eller uddannelse. Gennem vores livsstil bliver vi således bedømt af omgivelserne, og dermed bliver valg af livsstil ofte en måde, den enkelte kan opnå anerkendelse på.

4.8 Anerkendelse og unge

Udbredelsen af diverse elektroniske kommunikationsværktøjer, hvor vi hele tiden kan være i kontakt med omverdenen, har medført en forøget jagt på anerkendelse for unge. Unge har altid jagtet anerkendelse fra omgivelserne i en identitetskonstruerende proces, da man gennem et samspil med omgivelserne har kunnet skabe en vis sikkerhed omkring ens identitet ved at blive accepteret. Mulighederne for på forskellig vis at opnå likes har intensiveret denne jagt på at blive anerkendt/accepteret. Tidligere handlede det især om facebookprofiler, men udviklingen er gået mere og mere i retning af et billedfokus, hvor vi gennem billeder opnår positiv feedback fra omgivelserne. Her handler det især om udseende. Gennem personlige/private billeder signaleres der ligeledes venskab. Billeddeling af uglies og dobbelthager er konkrete eksempler på, hvad der skaber nærhed og intimitet. Det er med andre ord en tilidserklæring.

Bekræftelse og anerkendelse er netop, hvad den tyske sociolog Axel Honneth er kendt for at have arbejdet med. Centralt for Honneth står det, at den enkelte individ ikke kan udvikle en personlig identitet uden anerkendelse. Vi er med andre ord afhængige af en (positiv) feedback fra omgivelserne for at skabe en stabil personlig identitet. Derfor jagter individerne, ifølge Honneth, anerkendelse fra familie og venner for at tanke selvtillid og sikre selvværd. Honneth arbejder med tre behov for *anerkendelse*:

- 1) *Kærlighedsanerkendelse*, der sikres gennem familiære relationer og nære vennerelationer, hvor vi oplever en ubetinget kærlighed, der styrker vores selvtillid og selvværd
- 2) *Retlig anerkendelse*, der sikres gennem samfundet generelt, hvor vi oplever os selv som havende en retlig ligestilling i forhold til andre mennesker i samfundet, hvilket er med til at udvikle individets selvrespekt
- 3) *Solidarisk anerkendelse*, der sikres gennem sociale grupper i hverdagen, hvor omgivelserne anerkender os for de positive egenskaber og værdier, som vi selv synes at besidde, hvilket er med til at styrke selvværdet.

Det synes især at være kærlighedsanerkendelse og solidarisk anerkendelse, som unge søger for at sikre en stabil personlig identitet. Og jagten har gennem de senere år været mere og mere intens.

Jagten på anerkendelse og kravene for at opnå anerkendelse virker således for opadgående, og spørgsmålet er, om

Tekstboks 4.4 Jagten på anerkendelse

"Den tyske samfundsforsker Hartmut Rosa peger i sin samfundsmæssige diagnostik netop på både øget og accelererende præstationskrav – blandt andet forårsaget af digitalisering. Det moderne menneske befinder sig i en konkurrencesituation, hvor det hele tiden handler om at optimere sine præstationer og samtidig kunne præsentere dem på en passende vis. Derfor kan det for unge se ud, som om det især og vedblivende gælder om at være veltrænet, have det gode studiejob, få de bedste karakterer og de mange likes, hvis man vil overbevise andre og

nogle gange sig selv om, at man har værdi. Når det ikke helt lykkes at leve op til kravene, kan det for den enkelte synes som et individuelt problem, hvor den nærliggende løsning er, at man bliver bedre til at organisere sit liv. Men Rosa peger på, at det bare tvinger hver især til at løbe hurtigere, og dermed øger vi selv presset på hinanden og os selv."

Kilde: Lektor i ungdomsforskning, Jens Christian Nielsen: Kærester, klik og karakterer: Unge skal præstere på alle arealer, jp.dk, 16. januar 2018.

dette blot vil fortsætte. Psykologiprofessor Svend Brinkmann er blevet kendt for at forholde sig meget kritisk til det senmoderne individs jagt på anerkendelse gennem et evigt fokus på (selv)udvikling og forbedringer i individets liv. Livet i det senmoderne samfund drejer sig både om at være sig selv og kon-

stant forandre sig i takt med "udviklingen". Dette ser Svend Brinkmann som en modsætning, og han henviser til, at anerkendelsesrelationer og fællesskaber er det, som gør det muligt for os at blive individer. Vi fødes ikke som individer, men vi bliver det i mødet med de andre, da vi her bliver bevidste om os

Tekstboks 4.5 Sociale medier og unge

Alle i Danmark benytter sig af internet, og unge er særligt på online sociale netværkstjenester. Enhver gymnasieelev kæmper en daglig kamp med unges konstante tilkobling til disse medier. En ung kan karakteriseres som et *online-individ*, der hele tiden er forbundet til andre unge på diverse sociale netværk. Dette præger naturligvis unges identitet og spiller naturligt sammen med det ovennævnte vedrørende jagt på anerkendelse og bekræftelse. Unge tør med

andre ord ikke "tjekke ud", da det kan opfattes som potentielt katastrofalt. Det kan ligefrem komme til at fremstå sådan, at unges betydning og værdi i høj grad afgøres af, hvor meget og hvordan medierne bruges. Kan man bidrage med noget og få lov til at indgå i forskellige sociale sammenhænge? Har man med andre ord en solid *medieret identitet*? Er man i stand til at præstere konstant online?

selv. Derfor skylder vi de andre vores eksistens, og mennesket bør, ifølge Svend Brinkmann, føle sig forpligtet til de fællesskaber, det udspringer af. Det egocentrerede og narcissistisk prægede fokus på sig selv bør med andre ord rettes mere mod omgivelserne.

4.9 Minoritetsunge og identitet

I kapitel 1 om "Ulighed og ideologier" så vi, at social ulighed gør sig gældende i Danmark. Dette handler blandt andet om personens familiære/kulturelle baggrund, der påvirker ens muligheder for at klare sig godt i samfundet. Vi så, at særligt unge mænd med indvandrerbaggrund var en særlig problematisk gruppe, når vi kiggede på uddannelsesniveau. Det kan derfor forsigtigt antydes, at vi her har en gruppe, der kan siges at have store udfordringer med at skabe sig en solid identitet forstået som en sund integration, som de selv og samfundet kan have glæde af.

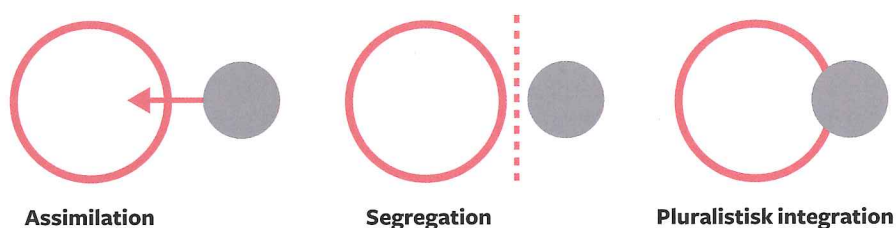
I relation til dette er det oplagt at bringe begrebet *parallelsamfund* på banen. Parallelsamfundsbegrebet refererer til det faktum, at der findes mennesker

i Danmark, der lever et liv uden for alvor at være en del af *majoritetssamfundet* og dette samfunds normer og værdier. Med andre ord lever man hovedsagelig i et dagligt miljø, der adskiller sig fra det "normale" samfund. Dette forstået på den måde, at man ikke er en del af majoritetssamfundet, men eksisterer side om side (parallelt) med dette uden at være integreret kulturelt i det dominerende danske samfund.

Derfor blev begrebet *assimilation* blandt andet bragt helt frem på dagsordenen i slutningen af 2017, og (dåværende) statsminister Lars Løkke Rasmussen brugte en del tid på at tale om parallelsamfund i sin nytårstale 2018. Assimilation handler om en integration af indvandrere, hvor der sker en generel tilpasning til majoritetssamfundets normer og værdier fra minoritetsgruppens side. I debatten om integration skelner vi mellem assimilation, pluralistisk integration og segregation.

Pluralistisk integration har historisk fyldt meget i integrationspolitikken i Danmark og handler grundlæggende om, at minoritetsgruppen skal tilpasse sig majoritetssamfundet i en vis grad, men ligeledes kan værne om

Figur 4.6 Integrationsformer

Kilde: Brøndum, Peter og Banke Hansen, Thor: Luk samfundet op! 2. udgave (s. 213), Forlaget Columbus, 2014.

kulturelle særkendetegn. *Segregation* refererer til den tilgang, hvor man i høj grad kan værne om sine særkendetegn og åbner derfor i høj grad for tanken om et multikulturelt samfund.

Det er da også uden for debat, at vi i Danmark oplever unge mænd med uddannelsesudfordringer med indvandrerbaggrund fra især ikkevestlige lande, der statistisk er overrepræsenteret, når der tales om unge med udfordringer i Danmark. Vi har allerede nævnt uddannelsesudfordringerne, og baggrunden for disse kan have med socialiseringsprocessen i de såkaldte parallelsamfund at gøre. Hvis man som ung er vokset op

med forældre, der ikke taler dansk, ikke følger med i danske medier, ikke har noget arbejde, ingen danske venner har, er uuddannede, har svært ved at forstå det danske samfund osv., så er der en betydelig risiko for, at den primære socialisering, som børnene oplever i familien, reducerer deres muligheder for at indfri de krav, som det danske samfund stiller. De unge kan selv øge deres udfordringer ved kun at søge sammen med andre (sekundære socialisering), der minder om dem selv, hvilket er meget naturligt for alle mennesker. Dette forringer mulighederne for at leve op til det danske samfunds krav. Ved valg af eksempelvis

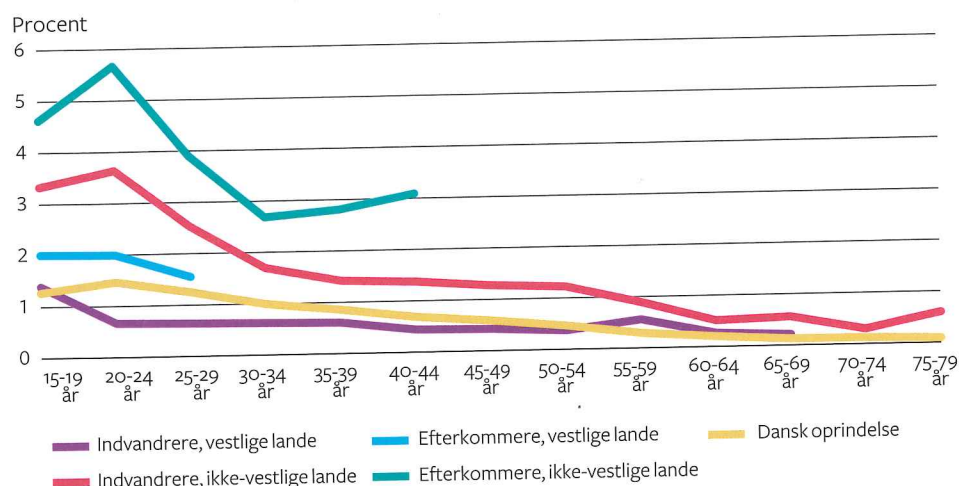
Tekstboks 4.6 Subkulturer og neostammer

For langt de fleste er det uproblematisk at tilpasse sig majoritetssamfundets normer og værdier og blive en del af mainstreamkulturen. Dog findes der også individer, der identitetsmæssigt føler sig uden for dette fællesskab og søger alternative fællesskaber.

Disse alternative fællesskaber kaldes ofte *subkulturer* og er tilbøjelige til at distancere sig fra det omkringliggende samfund, og nogle får karakter af *modkulturer*, idet de udtrykker en kritik og modstand imod majoritetssamfundet. I disse subkulturelle modkulturer bruges ofte symboler til at understrege et tilhørsforhold, hvilket blandt andet ses hos bander med særlige rygmærker og lignende. Der kan også være tale om brug af bestemte ord eller bevægelser, hvor individerne i fællesskabet har en gensidig forståelse af betydningen heraf.

Et andet stærkt fællesskab, der dog har karakter af at være midlertidigt, er de såkaldte *neostammer*, et begreb, som sociologen Michel Maffesoli er blevet kendt for. Neostammerne er en senmoderne reaktion på opbrydningen af de naturlige fællesskaber og et udtryk for en søgen tilbage til stærke fællesskaber med klare normer og værdier, som vi kan tjekke ind og ud af i vores liv. Eksempler på neostammer kunne være fodboldfans, der giver den fuld gas på stadion i weekenden, koncertgængere (eksempelvis Heavy Metal-fans) eller festivalgæster. Her finder vi stærke fællesskaber, der kan kompensere for det individualiserede samfund, som vi dagligt indgår i.

Figur 4.7 Kriminalitetshyppigheder for mænd

Note: Rapporten tydeliggør, at mandlige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande udgør en særlig udfordring, som vi ikke kan ignorere. I kapitlet om ulighed så vi også, at denne gruppe har den højeste andel med dårlige afgangseksamen i folkeskolen, og at de ikke får sig en ungdomsuddannelse.
Kilde: Danmarks Statistik: Indvandrere i Danmark 2018.

gymnasium søger man eventuelt ind på bestemte gymnasier, hvor koncentrationen af personer, der minder om en selv, bliver markant, hvorfor socialiseringsprocessen på ungdomsuddannelsen måske ikke får kompenseret for manglerne ved den primære socialisering. Den unge ender med andre ord måske med at være usikre på sin rolle i majoritetssamfundet. Usikkerheden og følelsen af manglende anerkendelse kan medføre en given op i forhold til uddannelse og arbejde. Vrede, frustration og afmagt kan udløse meget uheldige reaktioner, som fører til, at man kan ende i situationer, der blot understøtter en negativ udvikling. Manglende evner og succesoplevelser kan dermed føre det med sig, at man vælger majoritetssamfundet og mainstreamkulturen fra, da man føler sig udenfor.

I stedet søger man måske ind i kriminelle *subkulturelle* grupper, hvor man oplever en vis anerkendelse fra omgivelserne. Den kriminelle gruppe giver den unge en følelse af identitet og livsindhold, hvilket gør indsatsen over for unge i kriminelle grupper meget vanskelig. Unge mænd med indvandrerbaggrund fra ikke-vestlige lande er i særdeleshed overrepræsenterede i kriminalitetsstatistikkerne. Dette gør sig ikke i samme grad gældende med unge kvinder med indvandrerbaggrund, der klarer sig bedre i det danske uddannelsessystem og det danske samfund generelt. Med afsæt i en mandsdomineret indvandrerbaggrund finder vi også her et svar på mændenes frustration, da deres mandlige identitet ganske enkelt er truet af realiteterne. I en kriminel gruppe søger man muligheden for at opleve sig

selv som en "stærk mand". Ud fra rapporten "Indvandrere i Danmark 2018" fra Danmarks Statistik kan man konstatere, at især mandlige indvandrere og efterkommere er overrepræsenterede, når det handler om kriminalitet.

Dem og os

Mennesker søger hele tiden at kategorisere andre mennesker for at skabe sig en art overblik over det sociale univers, vi bevæger os rundt i. Problemet med kategoriseringen er, at der ofte kobles stereotyper og fordomme på de forskellige kategorier. Stereotyper og fordomme handler om, at vi som mennesker typisk har forudfattede meninger om mennesker, som vi umiddelbart ikke kender. Det vil sige, at vi uden reelt at kende de andre mennesker har bestemte meninger om, hvad de er for nogle,

og hvilke kategorier de tilhører. Dette gælder også for gruppen af indvandrere og efterkommere af indvandrere. Negative stereotyper og fordomme gør sig således gældende om danskere med indvandrerbaggrund, om man vil det eller ej, ligesom det omvendte – at negative stereotyper og fordomme om etniske danskere, repræsenterende majoritets-samfundet – gør sig gældende blandt indvandrere og efterkommere. "Dem og os"-tankegangen eksisterer desværre i samfundet. *Vi-følelsen* kræver, at "de andre" findes, hvilket socialpsykologien taler om gennem den *sociale identitetsteori*, hvor vi finder vores gruppeidentitet gennem et modsætningsforhold til eller i en slags konkurrence med en anden gruppe ("De andre"). Modsætningsforholdet og/eller konkurrencen kan være mere eller mindre reel, men det vigtige er, hvorvidt gruppe-

■ Medlemmer af Loyal to familia. Allerede i navnet kan man se, den "dem og os" tankegang, som gruppen identificerer sig med – man er kun loyal mod sine egne, dem der er også er med i Loyal to familia.

medlemmer oplever dette. En af de uheldige konsekvenser af denne *stigmatisering* (stempling) af hinanden eller en oplevelse heraf er, at de respektive grupper efterlever stigmatiseringen. Hvis vi oplever at blive stigmatiseret som tilhørende en gruppe, der typisk

ender i kriminalitet, kan det være en selvopfyldende profeti. Dette betyder, at alene stemplingen af en gruppe som kriminelle kan øge risikoen for, at gruppen også bliver kriminel. Kort sagt, at de gør omgivelsernes forventninger til virkelighed.

STOP-OP-SPØRGSMÅL

- Hvad er majoritetssamfundet?
- Hvorfor har mennesket brug for anerkendelse?
- Hvad handler assimilation om?
- Hvad er subkulturer?
- Hvad er stigmatisering?

4.10 National identitet

Begrebet national identitet er ifølge sociologer noget, der skabes og genskabes i samfundet, og som muliggør et nationalt fællesskab. Den nationale identitet er dermed en foranderlig størrelse, der kan ændre sig over tid. I relation til dette synes spørgsmålet "hvornår er man dansk?" at stå centralt.

Den *nationale identitet* handler om, hvad vi i Danmark forbinder med det at være dansk. Dette rummer en forestilling om, at den danske nation udgøres af en bestemt befolkningsgruppe, som deler sprog, har samme historie, kultur og religion og bor inden for et bestemt geografisk område. Mange danskere har i 2019 umiddelbart fælles holdninger i spørgsmål om demokrati og menneskerettigheder, ligestilling, solidaritet, velfærd osv. Ironi, tillid og hygge er bløde ting, som mange også forbinder med det at være dansker. Enigheden herom

er med til at skabe et nationalt fællesskab, der skaber samhørighed og solidaritetsfølelse. Hvad nationen og den nationale identitet kommer af, er der ikke entydig enighed om.

Den britisk-amerikanske historiker Benedict Anderson taler om, at nationen er et *forestillet fællesskab*, der i en dansk sammenhæng for alvor blev etableret gennem en italesættelse i midten af 1800-tallet.

Denne tanke om det nationale fællesskab som en konstruktion kendetegner *moderniseringsteorien*, som de såkaldte *primordialister* er uenige i. Primordialisterne taler om nationen som havende en meget ældre karakter og refererer blandt andet helt tilbage til Gorm Den Gamle og Harald Blåtand for at henvise til nationens historie. Her er tanken altså, at nationen er noget *naturligt*, der går mange år tilbage, og som med andre ord ikke er konstrueret i ny-

ere tid (1800-tallet), som moderniseringsteorien påpeger. Andre samfundsforskere/historikere placerer sig i en mellemposition.

Den nationale danske identitet opleves tydeligt i udlandet, hvor skellet mellem "dem og os" for alvor kommer på banen. Ved store idrætsbegivenheder ser vi også en markant dyrkelse af den nationale identitet gennem brug af symboler som flag og nationalsang. Ved fodbold-VM i Rusland i 2018 kom dette blandt andet til udtryk. *Vi-følelsen* gennem det, at "nationen samles bag skærmen", når fodboldlandsholdet spiller, dækker meget godt over dette. VM-kampene samlede typisk mere end 1 million danskere om begivenheden. Da Danmark vandt håndbold-VM for herrer 2019, samlede TV2 og DR1 2,75 millioner seere om finalekampen.

Minoritetsunge og national identitet

For unge danskere (og ældre) med baggrund i en minoritetskultur er det ikke helt så ligetil at abonnere på den danske nationale identitet. Den norske antropolog Thomas Hylland Eriksen skelner i denne sammenhæng mellem forskellige identitetsstrategier:

- 1) Den rene identitet
- 2) Bindestrøgsidentitet
- 3) Den kreolske identitet.

Den rene identitet betyder, at man tydeligt gør sig til noget andet end andre etniske grupper, hvilket herunder gælder den danske etniske majoritetsgruppe. Man vælger en identitet forankret i religion og tradition, hvorfor der tydeligt dyrkes en tanke om "os", der klart adskiller sig fra "dem". *Bindestrøgsidentiteten* indebærer, at man bevæger sig i forskellige kulturer og er i stand til at navigere mellem forskellige normer og værdier, alt efter hvilken social arena man befinder sig i. Ens identitet kan således være markant forskellig, alt efter om man befinder sig i skolen eller i familiens skød. *Den kreolske identitet* skaber en helt ny identitet, der er en sammenblanding af de forskellige kulturer, som bygger på indlærte erfaringer og oplevelser fra socialiseringsprocessen.

De anførte identitetsstrategier giver også et godt billede af udfordringerne for efterkommere og indvandrere med at blive anerkendt som en "rigtig" dansker af de etniske danskere med en lang familiehistorie i Danmark. Mange med minoritetsbaggrund gør en kæmpe indsats for at blive en del af det danske samfund, men der gemmer sig ofte et lille "men" i bedømmelsen af danskheden.

STOP-OP-SPØRGSMÅL

- Hvad er national identitet?
- Hvad er et forestillet fællesskab ifølge Benedict Anderson?
- Hvilke integrationsstrategier kan man vælge som minoritetsung?